

Avdelning
Juridiska avdelningen
Handläggare
Carl Braunerhielm
08-563 085 38
carl.braunerhielm@uka.se

Uppsala universitet
Rektor

Uppsala universitets begäran om förhandsbesked angående den rättsliga innebörden av ett studieavbrott

Begäran

Uppsala universitet har i en skrivelse till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) begärt förhandsbesked om huruvida ett studieavbrott inom utbildning (på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå) kan innebära att en student förlorar sin status som sådan och måste ansöka om antagning på nytt för att bli student igen.

Uppsala universitet har uppgett bland annat följande.

Bakgrund

Av definitionen av student i 1 kap. 4 § högskoleförordningen (1993:100), HF, följer att: ”Med student avses i denna förordning den som är antagen till och bedriver högskoleutbildning, och med doktorand en student som är antagen till och bedriver utbildning på forskarnivå, allt i den utsträckning inte annat anges särskilt.”

Grunden för antagningen är att en sökande antas till en utbildning (kurs eller program) en viss termin. Syftet torde också vara att utbildningen ska avslutas inom en stipulerad tid, t.ex. när terminen slutar, med utrymme för eventuella omexaminationer m.m.

Det finns inte reglerat när en enskild slutar vara student men det torde följa av definitionen att det är när studenten slutar bedriva studier, t.ex. när studenten tar sin examen (jfr ÖNH:s beslut, 2008-04-11, reg.nr 41-180-08). En student kan också bli avskild av Högskolans avskiljandenämnd (HAN) från universitetsstudier och bli avstängd under en bestämd tidsperiod av en disciplinnämnd vid ett lärosäte.

Vidare finns det reglerat att en student, vid utbildning på grundnivå och avancerad nivå, kan få anstånd med att påbörja studierna, eller få fortsätta sina studier efter ett studieuppehåll.

Något som inte regleras i högskoleförfattningarna men som inte är ovanligt är s.k. studieavbrott. En student på grundnivå eller avancerad nivå kan söka anstånd eller studieuppehåll men om studenten gör ett avbrott i studierna utan att ha fått studieuppehåll blir det ett s.k. studieavbrott (se bl.a. UKÄ:s beslut, 2022-04-29, reg.nr 31-00088-22). För doktorander finns inte möjligheten att ta studieuppehåll och studieavbrott kan anses vara när doktoranden väljer att inte fortsätta sina studier.

Problembeskrivning

Studieavbrott är alltså oreglerat men det finns ändå en viss praxis och hantering av studieavbrott. Studieavbrott nämns i beslut och rapporter av UKÄ och beslut av ÖNH kopplat till studieuppehållsfrågor. Vad Uppsala universitet känner till har dock frågor om vilka regler som gäller och rättigheter och skyldigheter för lärosäten eller studenter inte hanterats särskilt.

Begrepp

Något som skapar en otydlighet i sammanhanget är att det finns begrepp som inte används enhetligt inom högskolesektorn. Studieuppehåll utifrån hur det definieras i HF och UHR:s föreskrifter innebär att en student har platsgaranti till den utbildning han eller hon sökt studieuppehåll ifrån, men ibland ger lärosäten studenter studieuppehåll utan platsgaranti. ÖNH har dock i beslut förtydligat att om studieuppehåll utan platsgaranti ges är det att se som ett avslag på en ansökan om studieuppehåll.

Studieavbrott har av UKÄ och ÖNH definierats som att en student avbrutit sina studier, men kan komma tillbaka i mån av plats, liknande vad ”studieuppehåll utan platsgaranti” använts för. Det kan också kallas för ett tillfälligt studieavbrott. En annan definition av studieavbrott är att ett sådant är permanent, tar studenten studieavbrott avslutar studenten sina studier.

Problem

Om det inte är möjligt att bevilja ett studieavbrott, som innebär att studentens status som student upphör fram till dess att hon eller han ansöker om antagning på nytt kan det medföra flera typer av problem.

Grundnivå och avancerad nivå:

Rättsosäkerhet – det blir otydligt vad som gäller för en enskild person. Är hon eller han student eller inte, kan den enskilde själv välja i vilka sammanhang hon eller han vill vara student?

Den administrativa hanteringen blir svårare när det är oklart om någon är student eller inte. Personerna finns med på listor trots att lärosätet vet att personen inte studerar, det innebär administrativa problem i planering, inte minst vid planering av VFU-platser. Studenten får utskick, information m.m. som han eller hon inte vill ha (i de fall då den enskilde meddelat att han eller hon gjort studieavbrott).

Det finns regler för a-kassa och studier som kan innebära att en person som fortfarande finns registrerad som student, trots studieavbrott, kan få problem med att få a-kassa.

Statistiken för genomströmning torde bli mer korrekt om studenter som avslutar sina studier utan examen räknas med utifrån de faktiska omständigheterna.

Om den enskilde har en registrering kan det innebära problem att söka samma utbildning igen, eftersom hon eller han redan är antagen och registrerad.

Forskarnivå:

För den enskilde doktoranden som vill avsluta sina studier på forskarnivå kan det upplevas stressande och som ett misslyckande att behöva vara kvar som doktorand på en utbildning. Det blir otydligt vad som gäller.

För den enskilde doktoranden är också frågan om möjlighet till beviljat studieavbrott särskilt avgörande eftersom a-kassorna kräver intyg om avbrott för att bevilja utbetalning av medel. För det fall studieavbrott inte är möjligt skulle således en doktorand som vill avsluta sina studier inte få tillgång till ersättning från a-kassan.

Vidare, om en forskarstuderande inte kan göra ett studieavbrott på egen begäran, som innebär att han eller hon inte är doktorand längre, uppstår frågor kring finansieringen av studierna. Lärosätet har en skyldighet att finansiera studierna under hela studietiden för en doktorand. Om en doktorand väljer att inte fortsätta sina studier och väljer att begära avbrott från studierna, så kan lärosätet frigöra medel för finansiering av antagning av ny doktorand. Om studieavbrott på doktorandens begäran inte kan beviljas försvårar detta planering och genomförande av forskarutbildningen på grund av osäkerheten kring användningen av resurser. En doktorand som inte vill fortsätta sina studier och lämnar lärosätet kan utan beviljat avbrott dyka upp igen några år senare för att påbörja studierna igen.

Den administrativa hanteringen blir också svårare när det är oklart om någon är doktorand eller inte. Personerna finns med på listor trots att lärosätet vet att personen inte studerar, det innebär administrativa problem i planering och genomförande. Lärosätet har doktorander i sina studieregister, som inte vill vara kvar som doktorander. Har då lärosätet skyldighet att årligen följa upp dessa med revidering av individuell studieplan?

Med felaktiga register blir underlaget för statistik och planering sämre. Statistiken för genomströmning torde bli mer korrekt om doktorander som avslutar sina studier utan examen räknas med utifrån de faktiska omständigheterna.

Konsekvens av studieavbrott

Om det är möjligt att ta studieavbrott som innebär att studentens status som student upphör fram till dess att hon eller han ansöker om antagning på nytt innebär det bl.a. att en person som förlorar sin status som student (så länge hon eller han inte är antagen till annan utbildning vid lärosätet) inte kan delta i universitetets verksamhet och alltså inte delta i undervisning, examinationer, omexaminationer, laborationer m.m.

Det reser därför många frågor kring hur studieavbrott får/ska hanteras för att studenter och doktorander inte ska hamna i situationer de inte förutsett.

Frågor och följdfrågor

Om det är möjligt att fatta beslut om studieavbrott, vilka regler gäller för beslut om studieavbrott?

Om en student anmäler att hon eller han inte kommer att bedriva studier mer, innebär det att en form av permanent studieavbrott kan beslutas, och att studentens status som student upphör fram till dess att hon eller han söker om antagning på nytt?

Är det möjligt att neka en student att få avsluta sina studier?

Vad är och innebär ett studieavbrott på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå?

Hur ska ett ärende om studieavbrott hanteras formellt?

Måste ett studieavbrott föregås av en anmälan från studenten/doktoranden för att det ska kunna vara aktuellt? Hur ska en sådan anmälan se ut och hanteras?

Om det inte krävs att studenten/doktoranden själv anmäler – hur ska det då hanteras?

Kan ett studieavbrott avbrytas (i likhet med studieuppehåll) eller krävs alltid en ny ansökan om antagning från den som har studieavbrott? Om det är möjligt att återuppta studierna efter en anmälan om att man slutat bedriva studier skulle det innebära en annan hantering än hur man ser på andra fall där studenter slutar bedriva sina studier. Det kan sägas skapa en viss rättsosäkerhet där det blir oklart vilken status personen egentligen har.

Sammanfattande frågeställning

Grundfrågan är således om det finns stöd för ett lärosäte att besluta att en student/forskarstudent, genom studieavbrott, förlorar sin status som student/forskarstudent och måste ansöka om antagning på nytt för att bli student igen?

Universitetskanslersämbetets bedömning

UKÄ bedömer att frågan om studieavbrott är komplex och måste analyseras utifrån ett mer omfattande underlag än vad som kan hämtas in i detta ärende. UKÄ kommer därför under 2023 att starta ett särskilt tillsynsprojekt, som kommer att innefatta frågor till såväl lärosäten som studentorganisationer. Ämbetet väljer mot denna bakgrund att inte uttala sig vidare i frågan i detta ärende.

Ärendet avslutas med dessa besked.

Beslut om att fastställa yttrandet har fattats av generaldirektören Anders Söderholm efter föredragning av seniora verksjuristen Carl Braunerhielm i närvaro av avdelningschefen

Christian Sjöstrand, verksamhetsstrategen Per Westman och gruppchefen Martin Wincent.

Anders Söderholm